allerminst twee begrippen, die zich dekken. En dit gaat door voor alle mystiek, voor de platonische, de neo-platonische, de indische en mohammedaansche even goed als voor de christelijke. Het sterkst komt dit wel uit in het Neo Platonisme; de mysticus PLOTINUS toch, is daar niet uitgepraat over de schoonheid van deze wereld. Toch is er ook mystiek, die met pessimisme eng verbonden is. Ik denk aan Plato, den ontdekker bij de Grieken van de „twee werelden", en aan zijn uitspraak over het „zoo snel mogelijk van hierheen daarheen moeten vluchten"; ik denk aan den Apostel en aan zijn „de wereld ligt in het booze". Maar dit, met mystiek verbonden pessimisme is dan *stemming*.

En eindelijk is mijn bedenking tegen dit eerste hoofdstuk, dat de *invloed* hier aan Schopenhauer toegekend op het *denken*, het *gemoedsleven*, en de *practijk* van veler onzer tijdgenoten, veel te hoog is aangeslagen.

Zeker, als het regent wordt de aarde nat, maar er zijn nog heel wat andere oorzaken, dat de aarde nat kan worden behalve de regen.

Bij den pessimistischen trek in wetenschap en kunst en levenspractijk, moeten nog andere invloeden in rekening gebracht dan S.'s *theorie* van het pessimisme; en zelfs neig ik er toe, om eerder het door velen aanvaarden dezer theorie uit hun stemming, dan hun stemming uit de kennismaking met deze theorie te verklaren.

In hoofdstuk twee gaat dan WISSE het *pessimisme* beschouwen als *een reactie*; zijn bedoeling is hier blijkbaar om het te verklaren. Een reactie vooreerst op het *rationalisme* en het *optimisme*. Met die beschouwing kan ik in zoover wel meegaan, als S. irrationalisme, waaraan zich zijn pessimisme aansluit, een reactie was tegen het rationalisme. Men bedenke echter dat het begrip irrationalisme, hier op het gebied der metaphysica ligt en denke dus bij rationalisme niet aan dat hetwelk op het gebied der kenleer ligt. En dat verder pessimisme een reactie tegen optimisme is, zal wel waar wezen.

Maar ik krijg weer mijn bedenkingen als ik WISSE nu verder volg en ik dan lees: „Ik noem het pessimisme, vooral van zijn mystieke zijde beschouwd, voorts eene reactie op het *modernisme*", met welk *modernisme* hij dan blijkbaar bedoelt het modernisme in de Theologie.

Hier gaat het mij schemeren.

SCHOPENHAUER's theorie van het pessimisme, en daar hadden wij het toch over, — een reactie op de moderne Theologie! en dat terwijl de eerste druk van *die Welt als Wille und Vorstellung* reeds in 1819 verscheen!

Zelfs WISSE's „vooral van zijn mystische zijde beschouwd" maakt de zaak niet beter.

En evenzoo heb ik er groote bedenking tegen als WISSE twee bladzijden verder het pessimisme een reactie van beteekenis noemt op den geest van *naturalisme* en *materialisme*. Immers, om nu maar bij het *materialisme* te blijven, toen S. optrad was deze metaphysica allerminst de wereldbeschouwing van den tijd. En, zelfs als *stemming*, is het pessimisme volstrekt niet altijd een reactie op het materialisme. De materialist DEMOCRITUS, de „lachende philosoof", schreef een boek over „de opgeruimdheid" en zijn volgelingen EPICURUS en de zijnen waren alles behalve pessimisten. Neen, het *hedonisme*, de lust-leer, slaat, als bij de CYRENAICI, die een HEGESIAS den „doodsoverreder" konden voortbrengen, wel in pessimisme om, maar in het materialisme als zoodanig ligt dit allerminst.

Bij hoofdstuk drie: de *Critiek*, zijn mijn bedenkingen, dat hier van kritiek op de *gronden* die S. voor zijn pessimisme als theorie aanvoert, schier geen sprake is. Die gronden hadden moeten beoordeeld zooals dit bijv. gedaan is door FRIEDRICH PAULSEN in het 3e hoofdstuk van het 2e boek van zijn *System der Ethik*. Verder, dat gewezen had moeten worden op de begripsverwarring bij S. waar hij psychologische onderwerpen behandelt, zooals dit gedaan is door Prof. SPRUYT in 1894 in de Akademie en welke begripsverwarring met S. theorie van het pessimisme zoo innig samhangt; maar wat door WISSE hier vrijwel verzuimd is. En eindelijk, dat de tegenstrijdigheid tusschen S. theorie van het pessimisme en zijn levensstemming in later jaren, waarop WISSE hier terecht niet nalaat te wijzen, toch nader door hem had moeten toegelicht, zooals dit gedaan is door KUNO FISCHER in diens *Arthur Schopenhauer*.

Tegen het vierde hoofdstuk heb ik het minst bedenking. Hier, waar WISSE tegenover het pessimisme als theorie de *christelijke wereldbeschouwing* stelt is, hij in zijn kracht. Alleen maar, het betrekkelijk recht van het pessimisme als stemming, ook als stemming van het christelijk gemoedsleven, komt hier, mijns inziens, niet voldoende uit. Maar overigens is dit hoofdstuk het best geslaagde van heel het boek. Met zijn gloed van overtuiging, zijn waarlijk diepzinnige gedachten, zijn pakkende wendingen moet dit deel van het werk het 'm doen.

Moet en kan het, onder Gods zegen, het verduisterd zielsoog van de levensmoeden, van de in-hun-willen-verlamden verhelderen en weer een anderen kijk op wereld en leven doen krijgen, dan dat deze wereld, voor welke God, omdat Hij haar lief heeft, Zijn Zoon heeft gegeven, de *slechtste* van alle mogelijke zou zijn.

Officieele Berichten.

Classis Amersfoort.

De eerstvolgende vergadering zal D.V. gehouden worden Dinsdag 9 Juli a.s.

Punten voor het agendum worden ingewacht voor Zaterdag 22 Juni aan het adres van den tweeden ondergeteekende.

Namens de kerkeraden der roepende kerk
Bunschoten en Spakenburg A en B.
Ds. J. C. C. VOIGT.
Ds. J. KOFFE.

Spakenburg, 10 Juni 1907.

L. S.

Het College van Hoogleeraren aan de Theologische School maakt bekend, dat het eerste admissie examen zal worden gehouden op Donderdag 11 Juli a.s. des morgens te 9 ure.

Zij, die aan dit examen wenschen deel te nemen, moeten overleggen een attest van den kerkeraad of van bekende christelijke vrienden, en gelieven zich schriftelijk aan te melden bij den secretaris van het College, die bereid is inlichtingen te verschaffen,

Namens het College voornoemd,
A. G. HONIG, *secretaris*.

Kampen, 5 Juni 1907.

Wel mag ook de Geref. gemeente te Soest uitroepen: wat bij de menschen onmogelijk is, dat is mogelijk bij den Heere. Wat wij niet hadden kunnen denken heeft de Heere gedaan.

En daarom: de Naam des Heeren zij geloofd.

Op Zondag 2 Juni toch mocht onze zeer geachte Br. de Ruig des avonds een woord van dankbare herinnering en een woord van afscheid voor de gemeente spreken, en naar aanleiding van psalm 77:12 en 13 de gemeente bepalen, wat ze is geweest en wat heden is die gemeente die hij bijna een 20 tal jaren als oefenaar met de gaven en krachten van den Heere geschonken heeft gediend als een trouwe wachter op Sion's muren; waarna aan het einde de oudste ouderling Br. v. d. Flier namens kerkeraad en gemeente een woord van dank uitsprak voor wat Br. de Ruig voor de kerk van Soest is geweest, en de Gemeente hem toezong Psalm 134:3.

Op 9 Juni werd ook aan deszen ouden Br. vervuld: uwe oogen zullen uw leeraar zien. Op dien datum toch des morgens bevestigde Ds. H. Teerink van Amersfoort den tot ons gekomen Leeraar van de Geref. Gemeente van Brouwershaven, Ds. Horjus, in zijn dienstwerk en had tot tekst daartoe gekozen 2 Tim. 4:12.

Aan het einde van dat samenzijn zong de Gemeente haar eersten Leeraar toe Psalm 134:3 en aan den avond van dien dag zag de Geref. gemeente van Soest haar eersten Leeraar voor haar optreden. Z.E.W. verbond zich aan de gemeente met de woorden uit Jesaja 62:67. Aan het einde van deze samenkomst sprak Br. de Ruig nog een kort woord van welkom tot Z.E.W. en zong de gemeente haar Leeraar staande toe het 6e vers uit den Morgenzang.

Beide malen was de kerk geheel gevuld en verkeerde de gemeente onder den indruk, dat de Heere groote dingen bij ons heeft gedaan. Dies zijn wij verblijd.

P. PLOOR, *Scriba*.

Het adres van den Kerkeraad van Soest zal voortaan zijn: aan den WelE.W. Ds. Horjus.

Vergadering van de classis Brielle, gehouden 6 Juni 1907.

1. De Vergadering wordt op de gewone wijze geopend.

2. Uit de lastbrieven blijkt, dat al de kerken wettig zijn vertegenwoordigd.

3. Naar toerbeurt neemt zitting als praeses Ds. Esselink; als assessor Ds. van Andel; en als scriba Ds. Delfos.

4. Over de approb. van het beroep van Ds. K. naar Zalk wordt verslag uitgebracht, en de handelingen van depp. in dezen goedgekeurd.

5. In de „Huishoudelijke Regeling" der classe worden onderscheidene wijzigingen aangebracht, die door de verandering der classe als anderszins waren noodig geworden.

6. Van Ds. Koppe is een afscheidsbrief ingekomen, die door den scriba zal worden beantwoord.

Van de classe Harderwijk werd het bericht ontvangen, dat een van de D. d. W. in haar ressort was afgezet; wat met leedwezen werd vernomen.

Een bezwaarschrift van een vroeger lid der kerk van N.-H., nu elders woonachtig, behoefde niet in behandeling te komen, daar het bezwaar een paar dagen geleden is uit den weg geruimd.

7. Bij de rondvraag ingevolge Art. 41 K. O., wordt door een paar kerken verzocht, de tot hiertoe aan haar uitgekeerde subsidie te mogen blijven ontvangen, waarop wordt geantwoord, dat dan de wijziging der classe noodig is, dat die kerken hun toestand aan Depp. a.h. opnieuw bloot leggen; opdat deze kunnen oordeelen, of het verleenen van die subsidie gewettigd is of niet.

8. Aan Spijkenisse wordt advies gegeven omtrent een lid der gemeente, dat zijn kind bij den Herv. predikant ter catechisatie zendt; en aan den Bommel aangaande eene vrouw, die zich gedurende 15 jaren aan de Geref. Kerken onttrokken heeft, en nu weer lid wenscht te worden.

9. Op verzoek wordt aan een tweetal kerken een consulent toegewezen; en opengevallen plaatsen in enkele deputatiën aangevuld

Als afgevaardigden naar de Particuliere Synode van Zuid Holland (Zuidelijk deel) worden benoemd als primi D. D. van Andel en Mol, met de ouderlingen Basoski en Borgdorff; als secundi D. D. Kok en Delfos, met de ouderlingen J. van Seters en A. Raak.

10. Uit de verstrekte opgaven blijkt, dat de kerken dezer classe voor de beiden-zending bijeen kunnen brengen per jaar pl.m. *f* 275; eene som zeker niet hoog, doch waarbij de arme omstandigheden van de meeste der kerken niet mogen worden uit het oog verloren.

11. Door Hellevoetsluis worden eenige vragen gesteld in verband met de circulaire, door een der kerken in de classe aan al de kerken in den lande toegezonden. Op die vragen geeft de afgevaardigde der betrokken kerk antwoord; welk antwoord Hellevoetsluis evenwel niet kan bevredigen, en daarom volhardt in zijn verklaring, dat in deze aangelegenheid niet is gehandeld zooals het aan die kerk had betaamd.

12. Op een desbetreffende vraag aan Tinte gericht, wordt geantwoord, dat die kerk het door haar ontvangen geld voor kerkbouw disponibel houdt, in hope, dat ze het weldra voor het beoogde doel kan gebruiken.

13. De kerk van den Bommel wordt aangewezen de eerstkomende Vergadering der classe bijeen te roepen.

14. De Vergadering wordt met dankzegging gesloten.

In naam der classe voornoemd,
A. DELFOS, *act.*

Hellevoetsluis, 10 Juni 1907.

Buitenland.

Engeland. De vrijwillige gaven die in Engeland door leden van de Engelsche staatskerk geofferd werden, bedroegen de som van ruim 93 miljoen guldens, waarvan ruim 10 miljoen aan de zending onder de heidenen besteed werden. Van de overige 83 miljoen werden 19 miljoen gebruikt voor algemeen herderlijke en filantropische doeleinden, terwijl voor de kosten van het gemeentelijke kerkelijke leven het overige werd aangewend.

In *The Christian* werd dezer dagen de klacht aangeheven, dat men in de kringen der diaconaten voortdurend met tekorten voor den zendingsarbeid te worstelen heeft. Dit verwondert ons niet. Als men weet dat de z.g. nieuwe theologie de harten van velen heeft ingenomen, dan beseft men ook, dat de offervaardigheid moest verminderen. Wie heeft er nog lust om geld uit te geven voor de prediking van een evangelie aan de heidenen, dat men voor zich zelven heeft verworpen.

Frankrijk. De Roomsche kerk van Frankrijk werkt stil, maar met grooten ijver aan hare reorganisatie. In het einde van Mei is te Parijs een „Katholiek Congres", een soort van algemeene synode, vergaderd geweest, waarbij geestelijken en leeken in ongedacht grooten getale samenkwamen. Deze vergadering hield zich niet enkel bezig met de vraag, hoe men zich met het oog op den nieuwen toestand, geschapen door de wet op scheiding van kerk en staat, zou organiseeren, maar ook met die, welke gedragslijn men op politiek terrein zou volgen Het schijnt de Roomschen niet aan de noodige geldmiddelen te ontbreken, want voor korten tijd heeft de aartsbisschop van Parijs de kapel in de rue Legendre, waarin de schismatieke bisschop Vilatte eenigen tijd godsdienstoefeningen gehouden heeft, voor de som van 723 000 francs, aangekocht. De aartsbisschop wil van die kapel het middelpunt eener nieuwe parochie maken.

De toestand van de Protestantsche Zending op Madagascar is, trots het tusschenbeide treden van het Parijsche Zendinggenootschap en van den voorzitter van het Luthersche hulpcomité bij de machthebbers te Parijs, dezelfde gebleven. Een Zendeling uit Noorwegen schrijft in zijn bericht o. a. het volgende: „Wanneer de dingen blijven gelijk zij zijn, dan kan men met wiskundige zekerheid zeggen, dat weldra onze werkzaamheid op het gebied der school tot het verledene zal behooren. In dezelfde provincie waarin ik arbeid, vindt men een district, onder denzelfden administrateur een ondergeschikt ambtenaar, die eene formeele vervolging tegen de Zending en het Christendom organiseert, zonder dat hem dit door zijn superieur belet wordt. Van de onderwijzers is een verjaagd en een ander wordt als lastdrager gebruikt. De predikant werd gedrongen aan de straten te werken, de scholen werden gesloten, de leerlingen verstrooid, jonge lieden in de gevangenis gezet; het is hun verboden de Godsdienstoefeningen bij te wonen en met de „zeer verdachte" zendelingen te verkeeren; slechts op enkele plaatsen zijn stichtelijke samenkomsten geoorloofd, doch de evangelisten mogen daar niet laten zingen. In een ander district derzelfde provincie wordt de zending nog vrijgelaten; maar dit kan in de volgende week ophouden. De Fransche ambtenaren zijn er bang voor dat zij bij hunne meerderen als klerikaal" worden aangeklaagd. Wellicht komt er verandering doordat de Gouverneur Augagneur naar Parijs ontboden werd, om van zijn bewind rekenschap af te leggen, zoodat er hoop bestaat dat hij niet meer naar Madagascar zal terugkeeren. Ook kan het gunstig voor ons zijn dat in 1904 een verdrag tusschen Engeland en Frankrijk gesloten werd, waarbij men zich wederzijds verbond om de scholen in hunne Koloniën te beschermen.

De scheiding van kerk en staat heeft in Protestantsche kringen niet alleen de vraag doen opkomen, hoe men de predikanten hunne tractementen zal uitbetalen en hoe men verder in de kosten van den eeredienst zal voorzien, maar ook in welke verhouding men tot hen zal staan, die „tot het groote Protestantsche huisgezin" kunnen gerekend worden. De scheiding van kerk en staat deed toch de vraag geboren worden, welk kerkelijk verband men zoeken zou, nu de staatskerk kwam weg te vallen. Door sommigen werd toch gevoeld, dat men kerkelijke gemeenschap alleen mocht hebben met hen die de in 1872 opgestelde korte geloofsbelijdenis beamen, terwijl anderen, behoorende tot de middenpartij of tot de modernen, die geloofsbelijdenis wel wilden laten staan, maar de bindende kracht daarvan niet wilden laten gelden. De rechterzijde is daardoor in een eenigszins geïsoleerde positie gekomen, waarin, volgens onze meening, hare kracht is gelegen.

Door dit isolement werken de mannen der rechterzijde, of de rechtzinnigen, niet meer mede aan de groote vereeniging tot Evangelisatie, die reeds zoo lang in Frankrijk gewerkt heeft. De grijze predikant van Nimes, Babut, heeft, om alle Fransche protestanten ook die der midden partij te vereenigen in den arbeid der Evangelisatie, een oproeping gedaan om een congres te houden (*congres des libres croyants*), waarin hij het volgende programma ontwikkelde. Alle gelooVigen in Frankrijk moeten hunne geestelijke eenheid, zonder te letten op hunne dogmatische of kerkelijke verschillen, openbaren. 2°. door vergaderingen en het verrichten van gemeenschappelijken liefdearbeid moet onafgebroken deze eenheid beoefend worden. 3°. Er moet een roepstem tot het volk uitgaan, waarbij de weg des heils door het levend geloof in Christus, zijn Evangelie en zijn Koninkrijk, gewezen wordt".

Wij meenen dat men in Frankrijk dien weg al jaren lang heeft bewandeld. Maar het komt, nu de nood aan den man is, uit, dat de band die te voren samen bond, niet hecht genoeg is. Daaruit is te verklaren, dat men naar een sterkeren is gaan uitzien. Of die van de geloofsbelijdenis van 1872 op den duur zal blijken te voldoen? Dit is volgens ons niet te verwachten. Alleen als men wederkeert tot de geloofsbelijdenis van La Rochelle zal men een banier hebben, waaronder men allen die aan de Geref. belijdenis getrouw bleven, kan vergaderen; en niets belet om als men zich eenmaal daaronder geschaard heeft, ook aan de Evangelisatie van Frankrijk te arbeiden.

Rusland. De berichten uit Rusland zijn over het algemeen zeer droevig. Daarom is het des te aangenamer, wanneer men iets kan mededeelen dat tot blijdschap stemmen moet. De heer Maxinoffsky, een beslist belijder van den Christus, werd tot hoofddirecteur van alle Russische en Siberische gevangenissen benoemd. De nieuwe directeur houdt elken Dinsdag een samenkomst met mannen, ten einde met hen een deel van Gods Woord te bespreken. Als men weet hoe verbazend groot het aantal gevangenissen in Rusland is, en hoe groot het aantal ambtenaren, aan deze gevangenissen verbonden, en hoe deze gevangenissen gevuld zijn met misdadigers van allerlei aard, dan kan men beseffen van hoeveel beteekenis de benoeming van Maxinoffsky is.

Sedert meer dan twee eeuwen is er geen buitengewone Russische Synode vergaderd geweest. Leden dezer vergadering, die den 8sten Mei door de regeering is toegestaan, zijn de bisschoppen die aan het hoofd der Eparchiën staan, of hunne plaatsvervangers, de bisschopvicarissen en de emeriti-bisschoppen. De besluiten der buitengewone Synode worden door de bisschoppen of hunne plaatsvervangers genomen en onderteekend. Aan de beraadslagingen kunnen echter ook de andere geestelijken en gemeenteleden deelnemen. Elke parochie vaardigt een geestelijke en een gemeentelid af. Aan de vergaderingen nemen voorts vertegenwoordigers van de oud-gelooVigen, die in gemeenschap met de staatskerk staan, van de kloosters, der academiën tot vorming van de geestelijkheid en andere kerkelijke instellingen, voorts particulieren, die door hun theologische kennis of hun liefde tot de kerk uitmunten, op uitnoodiging der heilige Synode, deel. De vergaderingen der Synode zullen openbaar zijn. Men kan ook met gesloten deuren vergaderen, als de Synode het noodig acht. De plaats van samenkomst is Moskou.

Mocht deze vergadering iets goeds voor de Russische kerk brengen, opdat deze een dam opwerpe tegen den revolutionairen stroom, die reeds zooveel in het czarenrijk verwoestte!

N.-Amerika. Wij lezen in *De Hope*:

„Bureaukratische begeerten. Verandert men het karakter der kerk, dan volgt daarop dadelijk eene verandering der kerkelijke inrichting. Onze Gereformeerde kerkelijke inrichting is heel eenvoudig. Thans echter meent men, omdat het werk der kerk zoo buitengewoon vermenigvuldigt, aan eene meer gecompliceerde kerkelijke inrichting behoefte te hebben. Het voorzitterschap in de verschillende kerkelijke vergaderingen wordt meer en meer aangezien als een kerkelijk ambt. Men noemt den voorzitter zelfs het hoofd der kerk, en in Schotland geeft men hem derhalve ook den titel „Very Reverend", om hem van de gewone Reverends te onderscheiden. Vroeger had men vier ambten in de kerk, n.l., het ambt der diakenen, ouderlingen, leeraren en doctoren, thans moet men er aan toevoegen administratieve commissie met hunne hoofden. In de vergadering der Presb. Assembly had men eene levendige discussie over die zaak, sommigen beweerende, dat men eene hierarchische inrichting bedektelijk wilde invoeren. Maar de meerderheid meende, dat die administratieve commissies met hare hoofden eene heerlijke zaak waren. De presbyteriën hebben er nu over te stemmen. Op de General Assembly van 1908 zal dan beslist worden, of de Presb. kerk zulk eene inrichting zal hebben of niet. Wij zijn in dit opzicht der Presb. kerk reeds ver vooruit. Wij hebben eene Algemeene Synode, die reeds sedert Olim's tijden bestaat en de president is in onze kerk een hoofd. Hierarchisch moge dit nog niet zijn, maar bureaukratisch is het zeker. Wij staan, indien deze inrichting doorgevoerd wordt op het standpunt van het Herv. Kerkgenootschap van Nederland met zijne klassicale besturen, enz."

Dit alles is zeer juist opgemerkt. De vorm is zeker niet op één lijn te stellen met het wezen der zaak, doch ook de vorm van de regeering der kerk moet in overeenstemming met de H. Schrift zijn.

Onlangs spraken we over Dr. Campbell's werk, handelende over *Nieuwe Theologie*. Naar uittreksels die wij van dit boek lazen, kwamen wij tot de overtuiging, dat dit boek niets nieuws biedt. Dit neemt niet weg, dat er over dit geschrift in N.-Amerika heel wat te doen is.

En nu komt *The Inter Ocean* van Chicago met de bewering, dat in deze stad een jaar geleden een boek is uitgegeven, dat in het wezen der zaak als een voorlooper van Dr. Campbell's *Nieuwe Theologie* mag worden aangemerkt. Charles C. Davis, een doctor in de medicijnen, is er de schrijver van.

Dr. Davis' boek, dat tot titel heeft *De Philosophie van het Leven*, werd uitgegeven den 1en Jan. 1906, en wordt door *The Inter Ocean* beschreven als een „ernstige bespreking der godgeleerdheid," hoewel het niet zoovcel onderwerpen behandelt als dat van Dr. Campbell.

Een paar aanhalingen uit beide werken doen ons zien de overeenkomst van gedachten, en tevens welke godslasterlijke leeringen hier worden verbreid.

Dr. Davis zegt:

„Wij zien alzoo, dat er geen kwaad is, want het is slechts verkeerd geleid goed. Een zeer slecht mensch is slechts een goed mensch, gaande in de verkeerde richting. De dief, die in het holle van den nacht bij u inbreekt en u besteelt, doet zulks gedreven door het verlangen om zich zelven gelukkiger te maken, maar valsche redeneering leidt hem in de verkeerde richting. De man, die zich aan dronkenschap overgeeft, wordt daartoe gedreven door eene begeerte even heilig en rein als die van een aartsengel. Hij zoekt geluk."

Wij leggen hiernaast eenige aanhalingen uit het werk van Dr. Campbell:

„Zonde is metterdaad een zoeken naar leven, maar een zoeken, dat in de verkeerde richting gaat. De leer van den val is eene ongerijmdheid. Zelfs het zondig leven is een zoeken naar God. De man, die zich dronken drinkt, doet zoo ter oorzake van den aandrang, die in hem door de banden zijner beperking doorbreekt, om meer overvloedig leven te verwezenlijken — een zoeken naar God."

In hoofdzaak werd dit door prof. Scholten te Leiden jaren geleden reeds gezegd, toen deze leerde, dat het kwaad niet anders was dan het min ontwikkelde goed. Dr. Davis is dus evenmin oorspronkelijk als Dr. Campbell.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

TWEE WERELDEN.

NIEUWE MENSCHEN.

XXIX.

Het dorp waar Rika woonde lag, zoo als wij weten, in een tamelijk dorre streek, met veel hei en bosch. De Zandhoeve droeg niet ten onrechte haar naam.

Zulke plaatsen nu eischen van de bewoners, de landbouwers, dikwijls veel arbeid. Want de grond brengt uit zich zelf niet veel op, en moet door bemesting en bewerking voor landbouw geschikt worden gemaakt. Eer de hei wat oplevert, dat voordeel geeft, gaan dikwijls jaren voorbij. Tusschen een veld in Drente, waar de schapen schraal voedsel vinden, en de vette landouwen van Holland, waar het vee in de klaverwei loopt, is een onderscheid dat ieder duidelijk bespeurt.

Maar die magere, min vruchtbare streken hebben ook weer hun voordeel. Als de mensch, met het verstand dat de Heere God hem heeft gegeven, om den aardbodem te bebouwen, zich daarop toelegt, kan hij van zulke woeste streken, juist de schoonste maken voor het oog. Dat zien wij op vele plaatsen van ons vaderland. Tal van plekken, die 's zomers om hun schoonheid druk bezocht worden, waren vroeger ver van aanlokkelijk, en staan ook nu nog in vruchtbaarheid en opbrengst ver achter bij minder mooie. Maar natuurschoon, heuvels en dal en bosch, trekken vele bezoekers. Ook zijn die zandige, hooge streken vaak gezocht, omdat het er zoo gezond is. Menigeen die op vochtigen moerasgrond ziek is en blijft, wordt beter als hij op het zand gaat wonen.

Zoo kwam het dan ook, dat niet lang na Rika's terugkeer op haar dorp, dicht daarbij een bouwmeester verscheen, die midden in een bosch grond liet afpalen, en weldra begon met daarop een groot huis te bouwen. Toen dat af was, kwamen er wagens met meubelen en kisten die werden afgeladen. Weldra wist heel het dorp, dat een adellijk, rijk heer uit de stad met zijn gezin hier zou komen wonen. De gezondheid van zijn vrouw maakte dit wenschelijk. Niet lang daarna, nam dan ook het gezin zijn intrek in de nieuwe, ruime en fraaie woning, en kort daarop werden niet ver van daar, weder een paar huizen gezet, waarna ook nog anderen zich in de buurt gingen vestigen, die eveneens hoopten er herstel van gezondheid te vinden.

Maar in den omtrek van het dorp kon men ook andere bewoners vinden. Dat waren geen nieuwelingen, evenmin als zij er zich neergezet hadden om gezond te worden. 't Was een volkje overal van daan, dat in hutten en stulpen op de hei zijn onderkomen had, waar men geen huur en geen grondbelasting had te betalen, en wonen kon waar, en verhuizen, wanneer men wilde. De meesten van hen waren al even ruw als de grond waarop zij woonden en het heikruid waar zij bezems van maakten. Er waren er echter ook, die op minder eerlijke wijs aan den kost kwamen, en door stelen en rooven in hun onderhoud poogden te voorzien. Allen waren ruw, zoowel de vrouwen als de mannen. Vloeken en sterken drank drinken was onder hen algemeen, en dikwijls hadden er vechtpartijen plaats die bloedig aliepen.

Onder de „heirzwervers," zoo als deze lieden genoemd werden, waren ook veel kinderen, die al even onwetend opgroeiden als de lieve schapen, die den heelen dag op de hei ronddwaalden. Leeren deden deze kinderen niets. Ze hielpen soms hun ouders, gingen mee er op uit om te bedelen, speelden en ravott'en op de hei, of vochten met elkaar, en waren de schrik van het dorp, waar niets voor hen veilig was. Ze werden dan ook telkens verjaagd.

Ik behoef u wel haast niet te zeggen, lieve vrienden, dat ouders noch kinderen iets wisten van God en Zijn gebod. Allen leefden in de grootste onkunde als de heidenen, en kwamen in kerk noch kluis. Zondag en werkdag was voor hen eenerlei, en van den Heere Jezus wisten ze weinig of niets. Toen eens aan een meisje van acht jaar werd gevraagd, of zij wel wist wie de boomen en bloemen had gemaakt, was haar antwoord: „Ja zeker, de tuinman."

Op een namiddag ging Rika een kennis opzoeken, die een klein uur ver woonde. Zij nam den naasten weg door het bosch, en moest het groote huis langs, het eerste dat hier onlangs gebouwd was. Daar zij het nog niet gezien had, bleef zij aan het tuinhek een oogenblik staan, om het gebouw en den mooien, nieuwen aanleg eens te bekijken. Toen zij verder liep en bezijden het huis kwam, hoorde zij de tonen van een orgel. Onwillekeurig bleef zij even staan, en luisterde naar de muziek, terwijl een droeve herinnering aan vroeger dagen over haar kwam. 't Waren niet enkel echter tonen die zij hoorde; weldra klonken ook stemmen, er werd gezongen, en Rika kon de woorden en de wijs volgen van psalm 84:6:

Want God, de Heer, zoo goed, zoo mild,
Is t'allen tijd' een zon en schild;
Hij zal genaad' en eere geven;
Hij zal hun 't goede niet in nood
Onthouden, zelfs niet in den dood,
Die in oprechtheid voor Hem leven.
Welzalig, Heer, die op U bouwt,
En zich geheel aan U vertrouwt.

Hier wonen dus menschen die psalmen zingen, zei Rika bij zich zelf, en het verwonderde haar. Onder de aanzienlijke lieden die zij ontmoet had, waren weinig vromen geweest, en 't is helaas waar, dat velen die het goed dezer wereld hebben, het hoogste goed missen, en zich daarom ook weinig of niet bekommeren. Gods volk bestaat, zegt de Schrift, uit niet vele rijken en edelen. Dat ligt echter niet aan den rijkdom of de edelheid, maar aan het verkeerd gebruik daarvan, als men er zijn vertrouwen op stelt, of zich er op verhoovaardigt.

Er was een tijd geweest, toen Rika zich niet aangetrokken gevoelde door menschen die psalmen zongen. Maar nu deed wat zij hoorde haar zoo goed, dat zij niet laten kon zoetjes mee te zingen. Daarna ging zij verder.

Wat Kobus met haar had besproken, wat de predikant zei, die haar nu en dan bezocht, had indruk op haar gemaakt, en zij had, nu de Heere haar uit het woelige, drukke leven in het stille had teruggebracht, tijd en gelegenheid om na te denken. Allengs leerde zij zien, dat haar broer wel gelijk kon hebben. Haar vorige weg was misschien niet goed geweest, en daarom had de Heere God, in Zijn wijsheid, haar belet daarop voort te gaan. „Ons leven", zoo zei de dominee eens, heeft „geen waarde voor de eeuwigheid, als het niet besteed wordt tot Gods eer, om Hem te verheerlijken. Belzasar's heerschappij en leven werden afgesneden, omdat hij God niet had verheerlijkt, in wiens hand dat leven en al des konings paden waren. En als de Heere u nu leert, uw leven in Zijn dienst te besteden, gelijk de psalmdichter zegt, zal Hij ook voor u een God van zaligheden zijn".

CORRESPONDENTIE.

Zouden de vragers zoo goed willen zijn, om als ze over een boek spreken, ook den titel en niet alleen den schrijver te noemen? Van Lummel en ook anderen hebben verschillende boeken geschreven, en daarom is juiste aanwijzing noodig.

HOOGENBIRK.

INGEZONDEN STUKKEN.

(*Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie*).

Geachte Redactie!

In de *Heraut* van 26 Mei j.l. geeft de Redactie, op verzoek van Dr. Esser, haar oordeel te kennen omtrent het besluit, door de classis Gouda genomen in zake de afvaardiging door de kerk van Bergambacht van Ds. Visser, die emeritus predikant van Leeuwarden zijnde, in genoemde kerk voor een bepaalden tijd den Dienst des Woords zal waarnemen. De Redactie meent, dat de classis, door te weigeren aan Ds. V. keurstem te geven, gehandeld heeft in strijd met de beginselen van het Gereformeerde Kerkrecht.

Nu niemand dit geval nader in uw blad besproken heeft, achten wij het onzen plicht, het oordeel der classis nader uiteen te zetten, ten einde daardoor aan te toonen, dat dit oordeel niet maar lichtvaardig genomen is.

De classis heeft zich bij haar besluit gesteld op het standpunt, dat ons de Kerkenorde aangeeft. In art. 41 wordt zoo duidelijk mogelijk gezegd: „De classicale vergaderingen zullen bestaan uit genabuurde kerken, deweike elk een dienaar en een ouderling, ter plaatse en tijd bij hen in het scheiden voor elke vergadering goedgevonden, daarhenen met behoorlijke credentie afvaardigen zullen." Waar hier gesproken wordt van *een* Dienaar, wordt toch niet bedoeld, een zeker Dienaar, wie dan ook, maar een der Dienaren, *die door wettige beroeping aan die kerk is verbonden geworden*. Heeft dus een kerk niet meer dan één Dienaar, dan is deze als vanzelve